

Hengelo **toen & nu**

6

Hengelo **toen&nu**

is een tweemaandelijks uitgave van de
Stichting Oold Hengel en het
Museum Hengelo.

Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Ov.,
telefoon 074 - 259 42 16,
e-mail: info@museumhengelo.nl
www.museumhengelo.nl
www.twitter.com/museumhengelo
IBAN: NL30 RABO 0104 7906 52
BIC: RABONL2U

Openingstijden museum:
Maandags gesloten

Dinsdag t/m vrijdag van 13.00-17.00 uur
Zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur

Bestuur:

Voorzitter: Gerard van Houweninge
Penningmeester: Dieke Kok
Leden: Jan van Alsté en
Gerrit ter Welle (PR en communicatie)
email: pr@museumhengelo.nl

Redactie:

Sjoerd van der Meulen, hoofdredacteur,
Netty Bakker,
Isis Zengerink
Wil Zwienenberg
e-mail: redactie@museumhengelo.nl
Fotoredactie: Bert Schuite
email: bschuite@museumhengelo.nl
tel. 074 - 242 95 74

Donatie:

Jaarlijkse donatie € 25,00 (buiten Hengelo
€ 29,50. Buitenland binnen Europa € 45,00 of
€ 60,00 buiten Europa)

Donatie inclusief periodiek 'Hengelo
toen&nu', exclusief deelname aan
excursies, bijeenkomsten werkgroepen.
Losse nummers Hengelo Toen & Nu: € 4,50

Opzegging donateurschap dient
schriftelijk of per email te geschieden
uiterlijk in de maand november,
email: administratie@museumhengelo.nl

ISSN-nummer 1876-4606

© Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotocopie, microfilm of
op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.

Kopij voor het volgende nummer moet,
bij voorkeur via e-mail, uiterlijk 31 december
2019 bij de redactie binnen zijn.

Oplage: 1500 exemplaren

Opmaak: Twentie design en dtp, Hengelo
Druk: Drukkerij Roelofs, Enschede

Van de redactie

Voor u ligt het decembernummer van ons blad. De feestdagen komen er aan, met alle lekkernijen en snoepgoed die daarbij horen. Zelfs uit onze kolommen kunt u een lichte kaneelgeur ruiken. Wil Zwienenberg haalt de geschiedenis van de Mater Amabilis-avondschool naar boven. Deze opleiding, bestemd om jonge vrouwen voor te bereiden op het huwelijk en de huishouding, besteedde veel aandacht aan koken. Aan het eind van het jaar stond het maken van borstplaat, suikerwerk, pepernoten en speculaaspoppen op het programma. Het hele schoolgebouw rook dan naar kaneel en andere specerijen.

Verder in dit nummer de tweede aflevering van de lotgevallen van de nonnen tijdens de oktoberbombardementen in 1944.

Jos Schwertasek neemt ons in de rubriek De Straat mee naar de Telgen, nu een kort straatje tussen Markt en Enschedesestraat. Ooit was het in Hengelo een van de belangrijkste pleinen, waar een belangrijke veemarkt werd gehouden.

En tot slot, vind u in dit nummer de eerste aflevering van een serie verhalen over Thales, bijna honderd jaar geleden begonnen als Hollandsche Signaal Apparaten.

Sjoerd van der Meulen

In dit nummer

Een steengoede erfenis.....	163
Historie Erve Hermsboer	168
Graads	170
Ooggetuigenverslag bombardementen	171
Markegrenzen in Hengelo	177
Speculaas en borstplaat	178
Café Linderman moet wijken	181
Van Signaal tot Thales	183
De Straat: de Telgen	187

Bij de voorpagina:

Thiemsbrug, misschien wel het bekendste kruispunt in Hengelo. In de loop der jaren is er vaak aan gesleuteld. Ooit rond 1900 was er zelfs een bruggetje over de beek die hier stroomde. Nadat de beek was overkluisd is het kruispunt diverse keren veranderd naar de dan heersende mode. Soms een kleine vluchtheuvel met een richtingaanwijzer van de ANWB, dan weer een echte rotonde met een bloemperk in het midden, die dan weer plaats moest maken voor een 'gewoon' kruispunt met verkeerslichten. In de laatste versie, die we hier op de foto zien, was het een T-kruising. Met de bouw van het nieuwe stadskantoor moet dat weer veranderen. Voor het handjevol uitverkoren ambtenaren, die hun auto straks in de parkeergarage onder het stadskantoor mogen stallen, moet de Burgemeester Jansenstraat weer opengesteld worden. Het zal niet de laatste aanpassing zijn van dit kruispunt. Een verkeerslicht staat op rood, een verkeerslicht staat op groen. Op Thiemsbrug is altijd wat te doen.

Voor onze activiteiten: zie www.museumhengelo.nl

Een **steengoede** erfenis (deel 1)

Aannemersbedrijf Ribberink Bedrijvigheid in de twintigste eeuw

Wil Zwienenberg

Ribberink was een Hengelo's familiebedrijf en behoorde in de twintigste eeuw tot de bekendste aannemers in Twente. Zij bouwden veel kerken en legden zich in de jaren '30 meer toe op utiliteitsbouw¹⁾. In 1996 bestaat het bedrijf 98 jaar. Dan verdwijnt de naam Ribberink na fusies.

Bouwers aan de vergetelheid onttrekken

Gebouwen uit de twintigste eeuw hebben mijn interesse. Vaak stel ik mij de vraag wie het gebouwd heeft. De architect en opdrachtgever vind ik vaak snel in naslagwerken, of ze staan vermeld op een ANWB Monumentenbordje, zoals op de muur van 'De Locomotief'. Maar de vraag naar de aannemer, wiens werknemers op een voormalige bouwplaats de handen uit de mouwen hebben gestoken vraagt meer zoekwerk. Na oplevering van een gebouw verdwijnt het reclamebord bij de bouwplaats

en raakt de naam van de aannemer vaak in vergetelheid. Hans Ribberink meldde zich bij 'Speurneuzen' als familie van het aannemersbedrijf Ribberink.

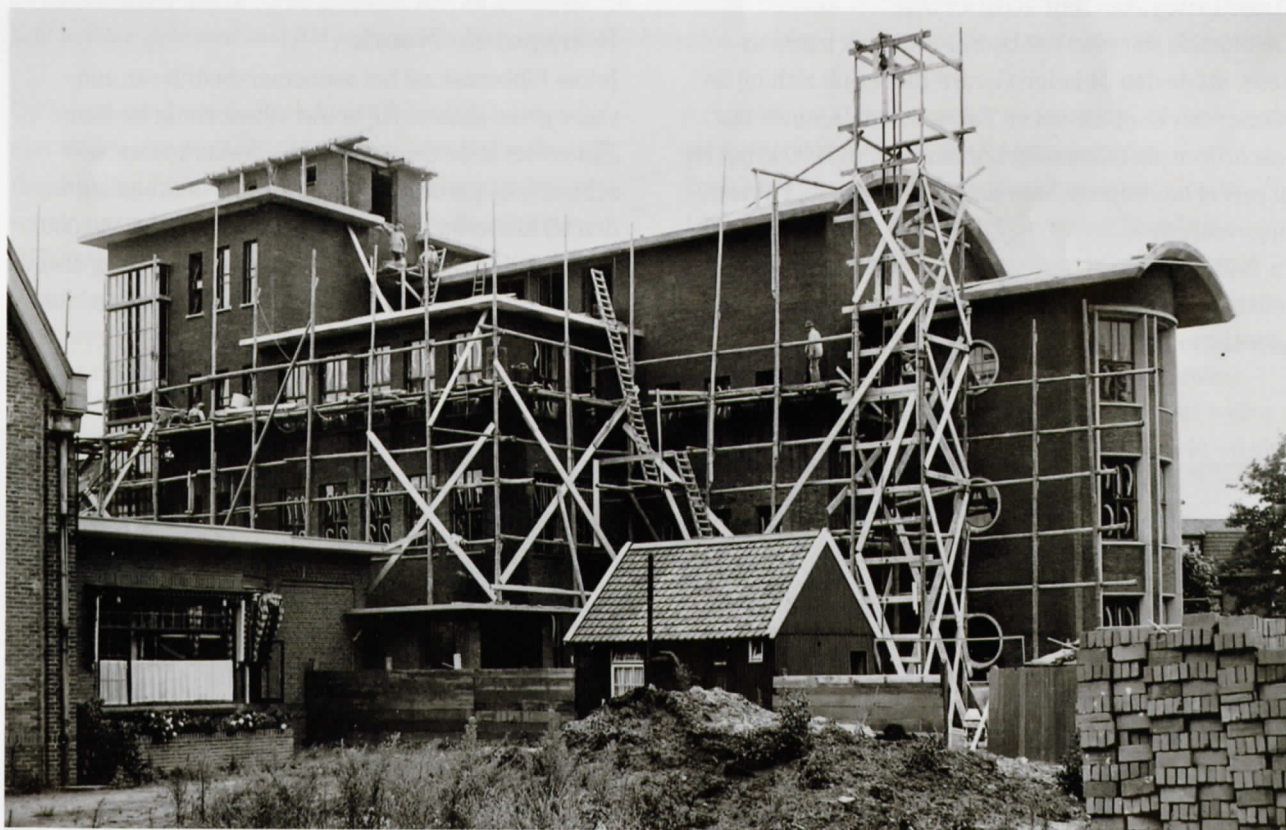
Hans (1944) heeft vanaf 1950 gewerkt in het familiebedrijf Ribberink en met zijn vrouw Diny goed gewaakt over de administratieve nalatenschap van de bouwers in zijn familie. Zij vertellen mij de geschiedenis van aannemersbedrijf Ribberink.

Gerard Ribberink

In 1885 komt de grootvader van Hans, Gerard Ribberink vanuit Tilligte naar Hengelo. Deze is dan 21 jaar oud en gaat als timmerman werken bij de Hengelose Bontweverij, waar hij zich opwerkt tot timmermansbaas.

In zijn vrije tijd timmert hij bij zijn woning aan de Leusveenweg doodskisten en linnenkasten.

Als hij ziek wordt krijgt hij van een arts het dringende

1941-1943 bouwvakkers van aannemersbedrijf fa. Ribberink tijdens de oorlog op de steigers van de nieuwbouw van de Hengelose Bontweverij Heemaf aan de Bornsestraat. Een gebouw met gebogen betondak, betonskelet en een rode baksteen gevel met sierelementen (vertikale stijl). Ook wel genoemd De Locomotief. Architect G. A. Schrakamp

2017, Hans (1944) en Diny Ribberink-Assink.
Hans vindt de Sint Jacobus de Meerderekerk
aan de Oude Markt in Enschede (1934) veruit
de mooiste kerk welke zijn vader, Johan Ribberink
heeft gebouwd

advies om naar 'gezond buitenwerk' uit te kijken.
Gerard begint huizen te bouwen. Hij neemt knechten in
dienst en zet in 1898 zijn eerste woningen neer aan de
Berkweg in Hengelo, het 'Roomse Diekske' genoemd. Het
aannemersbedrijf Ribberink is geboren.

Aannemersbedrijf Ribberink

De officiële start van het bedrijf vindt ook plaats in
1898, als de dan 34-jarige Gerard Ribberink zich bij de
Kamer van Koophandel en Fabrieken te Hengelo laat
inschrijven als zelfstandig timmerman. In 1900 krijgt hij
al zoveel bouwopdrachten dat hij zijn baan bij Pol kan
opgeven.

In 1905 mag hij vijf herenhuizen bouwen aan de Co-
lensostraat. In 1917 durft hij de bouw van tachtig wonin-
gen aan in Zuilen bij Utrecht.

Wijs met geld

Gerard Ribberink trouwt met Maria Fox en zij krijgen
negen kinderen, waarvan Johan en Bernard hem zullen
opvolgen in het bedrijf. Zijn jongste zoon Hans krijgt de
zorg voor het materieel in het bedrijf.

Johan en Bernard zijn in 1912 dertien en zestien jaar
oud en kijken hun ogen uit als hun vader zijn eerste
kerk bouwt, de Sint Ludgeruskerk aan de Indus-
triestraat. Aannemer Gerard Ribberink was met
f 52.494,- de laagste bidder; dus hij mocht bouwen.²⁾
Helaas had de kerk bij oplevering (nog) géén toren. Er
was een plausibele reden; het geld was op, dus stopt
Ribberink met bouwen.

Dankzij de mobilisatie in 1914

Tijdens de zomer van 1914 worden duizenden mannen
in Nederland opgeroepen voor het leger (mobilisa-
tie). In Hengelo worden de militairen ondergebracht
in de Ulo aan de Oldenzaalsestraat waar de 14 jarige
Johan Ribberink, zoon van Gerard, leerling is. Johan is
geïnteresseerd in de bouw en gaat tijdens de gedwon-
gen lange zomervakantie in het bedrijf van zijn vader
werken. Hij keert niet terug naar de Ulo. Hij leert het
timmervak van zijn vader en volgt in de avonduren al-
lerlei cursussen.

Bouwput de Noork

Johan Ribberink zal het aannemersbedrijf van zijn
vader groot maken. Hij bouwt vijfentwintig kerken.
Zijn eerste is de Onze Lieve Vrouwekerk (Delftse
school) met pastorie (1927). Ook alle kerkbanken wer-
den bij Ribberink gemaakt. De bouwsom is € 140.000.
Er moest een hoge torenspits opkomen, zo hoog als de
Sint Lambertus-basiliek. Echter, het geld was op, dus
kwam er een kleinere toren.

Drie generaties van het aannemersbedrijf Ribberink. Van li. naar re.: Gerard (1864-1941), zijn zonen Johan
(1899-1974) en Bernard (1896-1953) en de opvolger uit de derde generatie Ing. Gerard (1933-1979) Ribberink

Doorkijkjes eind jaren veertig vanuit de tuin van de villa van Ribberink aan de Oldenzaalsestraat. We kijken naar de noodwinkels die in 1945 geopend zijn en gebouwd zijn op het voormalige terrein van de veemarkt. De noodwinkels werden gebouwd met het puin uit de binnenstad van Hengelo. Achter de villa was de werkplaats van Ribberink.

Op loopafstand van de kerk bouwt hij in 1927 een café met woonhuis voor Olbertz aan de Oldenzaalsestraat (het huidige Pecafé) en twee rooms katholieke lagere scholen aan de Oude Postweg (1930, Delftse Schoolstijl) met daartussen een ruim opgezet gymlokaal. Johan trouwt met een dochter van een aannemer Walta en bouwt voor zijn gezin een herenhuis, dicht naast de kerk in de Onze Lieve Vrouwestraat.

Vader met twee zonen in het bedrijf.

Ook Bernard (1896-1953) wordt door zijn ervaren vader opgeleid tot volwaardige ondernemer. Hij gaat met zijn gezin wonen in de villa aan de Oldenzaalsestraat, tot zijn dood in 1953.

In 1929 is er een volgende stap in de ontwikkeling van het bedrijf; Gerard en zijn zonen Johan en Bernard krijgen samen de leiding in het bedrijf.

Het loopt als een trein

In Hengelo bouwt Ribberink veel woningen, villa's en winkels, zoals Elektra in de Nieuwstraat en Veldbeekstraat. Na de bouw van de Dr. Schaepman ulo (1921, verwant aan de Amsterdamse Schoolstijl) aan de Paul

Krugerstraat komen er meer opdrachten van bedrijven, eerst vooral aan en om de Oldenzaalsestraat. Zoals voor Noordegraaf een benzinepompstation in 1937, nood-ziekenzalen in het Gerardus Majella ziekenhuis (1942) en het kantoorgebouw van de Heemaf, genoemd 'De Locomotief' (1943). Er wordt veel gebouwd voor het Twentsche Centraal Station, later voor de IJssel Centrale. In 1941 vindt er nog een flinke verbouwing plaats van hotel 'Eulderink' aan het Stationsplein, welke in oktober 1944 door het bombardement vernield wordt. Daarna worden steeds grotere opdrachten bijgeschreven in het bouwoverzicht van het familiebedrijf. Zij bouwen kerken van bekende architecten als P. J. H. Cuypers, A. J. Kropholler (traditionalisme), Dudok, W. ter Riele Gzn. (neogotiek, Delftse school), H. W. Valk (traditionalisme) en Ir. C. Pouderoyen (Bossche school).

Verdeling van krachten

Johan Ribberink kan goed met het personeel overweg en helpt hen voort bij problemen. Hij heeft de leiding over projecten buiten Hengelo. Maar doet het liefst alles op de fiets.

*Het adres voor
specialiteiten
uit eigen
worstmakerij!*

Deurningerstraat 102 • Hengelo
Tel. 074-2912021
www.koekenberg.keurslager.nl

KOEKENBERG,
keurslager

DE KEURSLAGER, VERSTAND VAN LEKKER VLEES

SINDS 1885
IN DE
MODE

wilmink-oosterveld
bouwbedrijf voor woning- & utiliteitsbouw

telefoon 074 - 266 70 36
www.wilmink-oosterveld.nl

Lijstenmakerij
KISTEMAKER
Fotogalerie
info@lijstenmakerijkistemaker.nl
Marcel Kistemaker
www.lijstenmakerijkistemaker.nl
tel. 074 242 37 57 / 06 54 66 13 87

Drienerbeekweg 30 7557 AN Hengelo

ZOMER
notariaat

Hengelo www.zomernotariaat.nl

Juwelier Knoef
dé fashionjuwelier

Nieuwstraat 15 Hengelo | 074-2912315 | www.juwelierknoef.nl

Linderhof

Installatie Techniek

Oelerweg 24 Hengelo
074 -2431 000 info@linderhof-cv.nl

- Nefit HR.-ketels – Onderhoud – Service
- Designradiatoren
- Vloerverwarming
- Duurzame energie – Warmtepompen – Zonlichtsystemen
- Loodgieterswerkzaamheden
- Sanitair
- Zinkwerk

Garantie

op onze dienstverlening...

Pas als u tevreden bent,
zijn wij het ook.

Sinds 1924

Dekkers Garantiemakelaars

Oldenzaalsestraat 59, 7551 AP Hengelo

Telefoon (074) 291 57 00

E-mail info@dekkersmakelaars.nl

Internet www.dekkersmakelaars.nl

**TE
KOOP**

DEKKERS
GARANTIEMAKELAARS
(074) 291 57 00

Eind Jaren zestig, Hengelo heeft nog steeds natte voeten. Geheel links (een gedeelte van) vier woningen onder een dak, waar van links naar rechts. het gezin van Johan Ribberink woonde, dan A. Vörding, dirigent van het Lamber-tuskoor, slager Snijders en de architect Schrakamp. Dan een vrijstaand huis van de familie Schouwink. In het mid-den eerst de villa van de familie Ribberink. In de rechter villa woonden Eduard Ribberink (Wegenbouw) en J. L. M. Niers (1925-2005). Hij was van 1972 tot 1988 Commissaris van de Koningin in Overijssel. De woningen zijn rond 1974 afgebroken, om plaats te maken voor V&D, maar het werd het arbeidsbureau.

Bernard daarentegen is de man achter het bureau. Hij regelt de lopende zaken in Hengelo, verzorgt de admi-nistratie en heeft de leiding over diverse werkprojecten in Hengelo.

Beiden nemen bestuurlijke taken op zich. Johan wordt voorzitter van het bestuur van het Gerardus Majella zie-kenhuis. Bernard is medeoprichter van de Nederlandse Katholieke Aannemers- en Patroonbond in Hengelo en bekleedt 25 jaar het voorzitterschap.

Noten:

1. Nieuw te bouwen vastgoed zonder woonbestemming
2. Oald Hengel, jaargang 20, nummer 1, F. C. Walhof

Bronnen:

*Hans en Diny Ribberink-Assink
Twentsche Courant 1958
Nijhuis Rijssen B.V. 1974*

Wordt vervolgd

Museumbericht

Afschrijven donateursbijdrage

Voor de donateurs van Museum Hengelo die gebruik maken van de automatische incasso de volgende mededeling: de donateursbijdrage 2020 wordt medio januari 2020 afgeschreven van uw bankrekening.

Historie van het erf 'Hermsboer' (of Asselsherm of Hannink)- deel 3

G.J. Welberg

Op 19 augustus 1790 laat Derk voor het Oldenzaalse gerecht zijn testament beschrijven. Richter Wessels noteerde: 'zijnde gaande en staande zijn verstand, memorie en duidelijke uitspraak zo ons gebleeken is volkomen machtig, bekennde en verklaarende hij comparant met overdenking van de korthed des menscelijken leevens, zekerheid des doods en onzekeren tijd van dien niet eerder uit deese weereld willende scheiden voor en aleer over zijne tijdelijke goederen en nalatenschap bij deese zijne uiterste wille te hebben gedisponeerd'. Hij stelde tot enige universele erfgenaam van al zijn goederen zijn broer Herman Asselherm uit Klein Driene en zijn huisvrouw Hermina Oonk. (31 Deze Derk is genoemd bij de volkstelling van 1748 als kind van Derk Hollink en Gese Harmszen.

De volkstelling van 1795 (32, een veetelling uit 1800 (33 en een opgave van vaste goederen uit ca. 1808 (34 In 1795 is voor Klein Driene onder meer genoteerd 'Herm Asselherms' met liefst 1elf personen. (niet met naam genoemd) In het doopboek van Deurningen vinden we de kinderen van Herm en Wilhelmina: Theodorus (Derk) *1776, Joannis *1777, Gesina *1780, Gesina *1783, Getrudis*1787, Margarita*1790. Dat zijn er samen met de ouders lang geen elf. Mogelijk zijn nog ongehuwde broers of zusters inwonend, ook dienstpersoneel is mogelijk.

De veetelling vermeldt voor 'Asselhermes' twee koeien die ouder zijn dan twee jaar.

De vaste goederen van 'Herm Asselherms' bestaan uit 'eene katerstede, eene schoppe een bakhuis'.

Belasting op deuren en ramen (35 en een varkenstelling (36

Uit dit register van 1812 zou je kunnen opmaken dat 'Assel Hermen' een redelijke welstand heeft. Zijn woning heeft namelijk zes deuren of ramen, de meeste van allemaal in Klein Driene. De overige beperken zich voornamelijk tot drie of vier ramen en deuren. De erven Zwavert, Kotman en Jan Hendrik Korf hebben er vijf. 'Asselherm' heeft 1 varken in 1812.

Vóór op het register wordt opgemerkt dat de geregis-

treerde varkens van het Hollands ras zijn en 'vet gemest worden met aardappels, geele of witte wortelen met zoete vleute of karnemelk en rogge en boekweit of gerstemeel dewelke het een door het andere. Taxeere ter zwaarte van 150 ponden per stuk'.

Totaal waren er in Klein Driene twaalf varkens op 35 huisgezinnen. In de gehele gemeente Weerselo 464 varkens. Anno 2011 had een varkenshouder die alleen vleesvarkens produceert ongeveer 4000 varkens nodig om zijn bedrijf rendabel uit te kunnen oefenen (wikipedia).

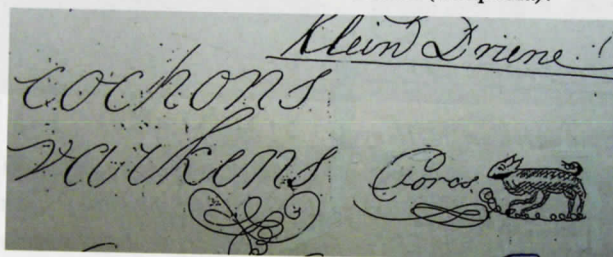

Fig. 9

Betalingsproblemen

Hoewel hiervoor werd gezegd dat Assel Hermen mogelijk in een redelijke welstand verkeerde was dat enkele jaren later anders. Op 30 maart 1816 komt 'Harm Derks of Asselherm' samen met de gevolmachtigde van de erfgenamen van Berend Tanke (zie 13 mei 1783) voor de Vrederechter van Oldenzaal. Daar blijkt dat hij de verschuldigde rente van de geleende som van 2000 gulden ter grootte van 111 gulden 11 stuiver en 8 penningen tot aan mei 1815 niet had betaald. Harm erkende deze achterstand en beweerde niet te kunnen betalen. Wel wilde hij terstond 35 gulden betalen en het resterende zou in de komende maand mei betaald worden. De eiser nam hiermee genoegen onder voorwaarde dat indien in mei de rest niet betaald werd Harm zich voor de rechtbank van eerste aanleg zou moeten verantwoorden. (37

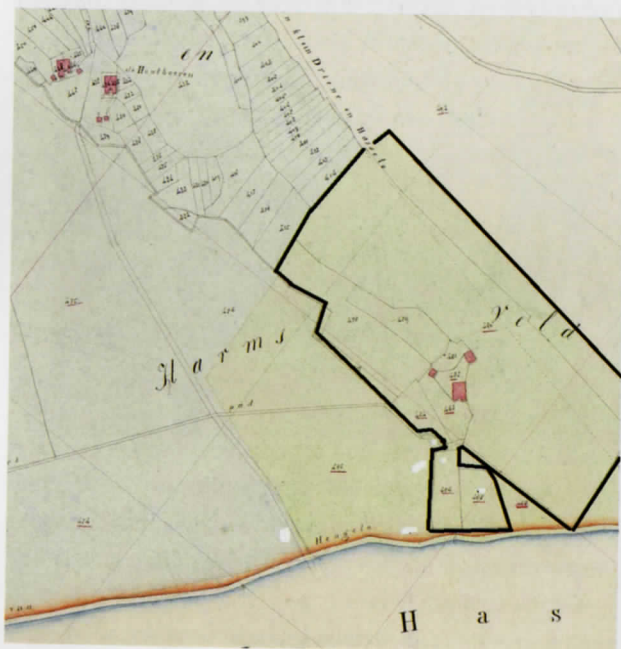
Hermen Asselherms overleden

Op 9 november 1828 is Herm Asselherm in zijn huis nr. 30 in Klein Driene overleden. Hij heeft voor die tijd de respectabele leeftijd van 86 jaar bereikt. Hij heeft zeer bewust de Franse tijd (1795-1813) en de bouw van de markeschool in 1773 in Klein Driene meegemaakt. (38 Voor de nazaat van de schuldeiser van de 2000 gulden

reden om zijn recht veilig te stellen. Op 27 november 1830 laat deze crediteur door zijn gevolmachtigde voor notaris Greve te Enschede in bijzijn van Wilhelmina Oink, echtgenote van de overleden Hermen Asselherms, en haar kinderen deze schuld aan Bernardus Elferink, ook genaamd Tanke, vastleggen. Het betreft weer de schuld die reeds op 13 mei 1783 was aangegaan en hiervoor ter sprake kwam. Een bijzonderheid is hier dat Bernardus Elferink o.g. Tanke student aan de hogeschool te Leiden blijkt te zijn. Als onderpand wordt weer de boerenplaats Asselherms gesteld met alle bijbehorende 'hooge en lage landerijen, groengronden, houtgewassen, en getimmerten' die allemaal met name worden genoemd. (39)

Kadastraal geregistreerd

Bij het operationeel worden van het kadaster in 1832 blijkt dat het erf Asselherm 6 ha, 96 a en 20 ca groot is. Eigenaar is dan Derk Hasselherm zoon van de hiervoor genoemde Hermen Asselherm en Wilhelmina Oink. (40) Derk was op 5 december 1805 te Deurningen gehuwd met Janna Lansink uit Woolde. Derk heeft niet veel geluk gekend want precies zeven jaar na hun huwelijk overlijdt zijn echtgenote Janna op 5 december 1812 in haar huis in Klein Driene als Janna Asselerharm. Hun zoon Gerardus was al op vierjarige leeftijd overleden in 1813 en hun oudste zoon Jannes overleed op 23 jarige leeftijd in 1829 ook in zijn ouderlijke woning terwijl hij op verlof was als fuselier bij de 7e afdeling infanterie. Hij is in de overlijdensakte genoteerd als Jannes Hasselerharm, zoals de naam bij verwanten van volgende generaties definitief zou worden. Vader Derk bleef alleen achter met een dochter Geertrui die in 1836 op 25 jarige leeftijd overleed.

Overdracht erf Asselherms

Waarschijnlijk zijn de tragische omstandigheden voor Derk aanleiding geweest om zijn boerderij van de hand te doen. Er rustte immers ook nog een behoorlijke schuld op het erf en met elkaar zouden dat omstandigheden kunnen zijn waardoor Derk zijn verplichtingen niet kon nakomen. Op 4 juli 1833 verklaart hij samen met zijn beide nog levende zusters Gesina en Margaretha en zijn dochter die toen nog leefde, ten overstaan van notaris ter Horst uit Delden dat zij, die gezamenlijk eigenaar waren van het erf, te verkopen aan 'Johannes Josephus Ferdinandus Rummel, medicinae doctor' te Delden gezamenlijk met Jannes Scholten, bouwman te Klein Driene 'het goed en erve Asselherms'. Alle percelen grond worden bij name genoemd evenals het 'huis, bakspijker en schoppe'. Als grootte wordt opgegeven 7 ha, 78 a en 90 ca. De opbrengst is 1200 gulden. Deze opbrengst is gelijk 'betaald aan hunnen hypothecaire crediteur Bernardus Elferink'. (41) Deze Bernardus Elferink verzocht voor notaris Greve te Enschede op 3 september 1833 dat de hypothecaire inschrijving ten zijne behoefte en ten laste van Hermina Oink, weduwe van Hermen Asselherms e.c. 'geheel worde vernietigd en buiten alle kracht en effect te stellen'. (42) Op dezelfde 4 juli 1833 blijkt uit de opvolgende akte dat het totale roerend goed, dus de gehele inventaris van het erf werd verkocht aan Jannes Scholten. Alle soorten meubilair als spinnewielen, stoelen, kasten, 'een ronde neerslaande tafel', enkele vogelkooien met 'vijf kanarievogels', een 'Friese klok met gewigten' keukengerei, weefgetouw' maar ook 'een witbonte melkkoe, een zwarte melkkoe met een witte kop en twee zwarte vlekken om de oogen, een zwarte sterke met een groote witte bles voor de kop', nog drie kalveren en 'een bruin aftandig merriepaard'. Dan nog allerlei gereedschappen en diverse wagens. En dat alles voor een prijs van 100 gulden. Merkwaardig is dat de koper verklaart alle genoemde goederen 'ter leen in gebruik te geven aan de gemelde verkopers'. (43) Hieruit concluderen we dat de familie op het erf is blijven wonen, maar nu als huur-

ders. De akten zijn gepasseerd in het logement 'Schwameijer' in Hengelo. Johannes Scholten blijkt de bewoner te zijn van het erf dat later als 'Drilsholten' bekend stond. In de navolgende akte van dezelfde datum is door Derk Hasselharm nog een aanspraak van honderd gulden geëffectueerd krachtens een huwelijkscontract van 9 oktober 1819 tussen de broer van zijn overleden echtgenote, Johannes Lansink en zijn vrouw Gesina Lansink in Woolde. (44)

Nieuwe eigenaar als hypotheekgever

Nog in hetzelfde jaar van aankoop, op 28 november 1833, lenen Jannes Scholten en zijn echtgenote Gezina Avermaat van hun mede aankoper J.J.F. Rummel van het erf Asselerharm 600,- gulden. Daarbij stellen en verbinden zij tot 'een speciaal hypotheek' de hen 'toebehoorende halfscheid van het goed en erve Asselherms', waarna alle behuizingen en stukken grond met name worden genoemd. De grootte bedraagt dan 7 ha, 78 a en 90 ca. (45)

Wordt vervolgd

Noten:

- 30) *Idem, toegang nr. 66.1, inv. nr. 18*
- 31) *HCO toegangnr 3.1, inventaris nr. 2196, inv. nr. 24*
- 32) *Idem, toegang nr. 3.1, inv. nr. 5355*
- 33) *Idem, inv. nr. 5665*
- 34) *Idem, toegang nr. 279.1, door nr. 5*
- 35) *Idem, inv. nr. 9*
- 36) *Idem, toegang nr. 227.4, inv. nr. 41*
- 37) *Idem, toegang 99, inv. nr. 8*
- 38) *Oald Hengel, nr. 6 dec. 1983, nr. 1 febr. 1984*
- 39) *Idem, toegang 122, inv. nr. 975*
- 40) *Kadastrale atlas Borne en Weerselo 1832*
- 41) *H.C.O., toegang nr. 122, inv. nr. 870, akte nr. 79*
- 42) *Idem, inv. nr. 979, akte nr. 88*
- 43) *Idem, inv. nr. 870, akte nr. 80*
- 44) *Idem, akte nr. 81*
- 45) *Idem, akte nr. 147*

Nich Ane'slötte

*Bie onzen naober hebt ze bouwde
En amao 't niejste spul.
Net as de stadse leu 'n bad.
Da's lang gin flauwekul.
En baom in dat bad 'n ding
Nen geeter lik 't wal op
Ie dreeit meer an 'n kraan'n zeg Naats
Dan löp 't ow aower 'n kop.
Now, 't ding dat zat der nauw'leks in
Of Naats zeer, 'k heb wa zin
Um mie is good te wasken en
Hee smeerd'n zich toen in
Met 'n flinken kladden greune zeep.
Jao, wa nen halven pot.
Hee dreei'n an den kraan'n en
Toen dach'e, 't is kapot.
Der kwam gin dröppel water oet
En eind'lek har Naats 't schötten,
Ze hadden an dat bad van Naats
Nog ginne piep anslötten.
Daor stunne met de hoed vol zeep,
Terwiel 't gin water gaf.
Toen schraapt'n Dieka hem de zeep
Met 't broodmes der weer af.*

Februari 1957

GRAADS

Ooggetuigenverslag van de bombardementen door de nonnen van het Antoniusklooster - deel 2

Hoek Lansinkweg-Industriestraat

In deze tweede aflevering beschrijven de nonnen hoe zij het bombardement op 7 oktober hebben beleefd. Hoewel ze onderdak hadden gevonden in Deurningen moesten ze nog allerlei beddengoed en dergelijke verzamelen om zich op hun evacuatie-adres te kunnen inrichten. Met zes nonnen maakten zij het bombardement in alle hevigheid mee.

“Met z’n zessen waren we in Hengelo gebleven. Moeder-overste, zuster Assistente (zuster Engratia), zuster Vincencia en zuster Emmanuële sliepen die nacht bij de familie Ribberink, zuster Theopilabij Smithuis, Tweeheel dappere zusjes waagden het hun tent op te slaan in de Bata-kelder. Het waren: zuster Amabilis en zuster Hieronyma. ‘s Nachts om drie uur deden zij nog een inspectietocht van de kelder tot de zolder, waar wat voorraden stonden, die nu gemakkelijk liefhebbers konden vinden. Zij verdienen een aparte pluim. We zaten nog vol van de misères van de vorige dag en er was nog zoveel te doen en te overleggen. Vooral voor Moeder-overste en zuster Assistente

was het een hachelijke situatie. Veertien dagen eerder hadden wij al bij de boeren van Deurningen om onderdak gevraagd, voor ‘t geval van nood. Gul en hartelijk beloofden zij hulp, maar niemand, noch wijzelf, noch de boeren hadden er mee gerekend dat, dat ‘t zó gauw werkelijkheid zou worden - - - Alles zouden ze voor ons klaar maken, alleen voor de bedden moesten wij zelf zorgen. Dus weer naar de Bata! De bedden moesten afgebroken worden en vóór het avond was, moesten ze in Deurningen weer opgeslagen zijn,” schrijven de nonnen.

Luchtalarm

Het zat de zusters niet mee. Op 7 oktober kwamen de Amerikanen terug om het werk van de vorige dag af te maken. “Nauwelijks waren we op de slaapzaal begonnen, of er was weer alarm! Wij gingen naar de kelder, waar we twee volle uren hebben gezeten. Het bleef aan ‘t overtrekken en wel zo zwaar en zo laag, als we nog nooit hadden beleefd; men werd er akelig van. Het was op die morgen doodstil in de kelder. Ieder was bang om

door luid te bidden, de gedachtegang der anderen te storen. Wat we daags te voren hadden beleefd, het was alles nog zo fris, zo nieuw en zo verschrikkelijk... toen het dan eindelijk iets rustiger werd, kwamen ook wij uit onze schuilhoeken tevoorschijn en gingen, ondanks alles, weer met frissen moed aan 't werk," meldt de kroniek.

De Moeder-overste ging er op uit om een voerman te zoeken, die kon helpen om de het allernoodzakelijkste in veiligheid zou brengen. Maar veel rust was de nonnen niet gegund. "Nog geen tien minuten waren we bezig, of er was een vreemd geluid te horen. We konden niet onderscheiden, of het van een auto was of uit de lucht kwam. Zuster Assistentie stuurde één van de zusters naar het raam, om te kijken wat er op straat te doen was.

Op antwoord hoefden we niet meer te wachten: er was opeens zo'n verschrikkelijk sissen en gieren in de lucht, dat we elkaar alleen nog konden toeroepen: 'Gauw naar beneden, want het zijn vliegtuigen.' Alles, wat we in handen hadden, vloog met ons de trap af: een strozak, beddenplanken enz. en vóórdat we beneden waren regende het bommen. Dikke rook- en stofwolken kwamen ons beneden al tegen. Maar Goddank, de kelder bereikten we allen zonder ongelukken."

Twee van de Zusters, zuster Erentrudis en Zuster Irmgardis, die als eersten uit Delden arriveerden, waren enkele ogenblikken, vóórdat de bommen vielen, bij de anderen

in de kelder van de Bata beland. Zij waren op de weg naar Hengelo in een rijtuig opgepikt; de andere zusters uit Delden waren nog onderweg. "Met zes zusters en een van onze burens zaten we nu bij elkaar, bibberend van angst door alles wat we hoorden en wat er nog komen zou! Het bleef maar aan de gang; eerst het cirkelen en heel laag vliegen van de machines, dan het gieren van de bommen en iedere keer die vreselijke ontploffingen. Het plafond, de muren en zelfs de ijzeren pilaren schudden er van. Het leek alsof het vlak boven en rondom ons was, en wij rekenden er vast mee, dat ons laatste uurtje geslagen had en de kelder onze laatste rustplaats zou zijn..... Volgens onze mening hadden we een veilig plekje aan de binnenmuur gezocht en we kropen hoe langer hoe dichter bij elkaar.

Onder de vreselijke bommenregen kwam opeens luid huilend onze buurman in de kelder zijn vrouw zoeken; het was nog een jong echtpaar. Terwijl hij op straat lag hoorde hij, dat een man van de luchtbescherming zei: "De Bata heeft een bom gehad en staat in vlammen". Toen baande de man zich door het gevaar heen een weg, want vermoedelijk was zijn vrouw bij ons in de kelder... na een blijde ontmoeting werden hem de zenuwen zo meester, dat hij onder een bank plat op de grond ging liggen. Van kwart vóór één tot vier uur hebben we in grote benauwdheid en doodsangst doorgebracht, natuurlijk ging er nu en dan eens iemand boven kijken, of het veilig was, maar

Riching Wolter ten Catestraat. Op achtergrond kapper Giesbert

De Telgen, richting Enschedesestraat

altijd tevergeefs! Af en toe troosten we elkaar met: “Zo gauw het gevaar voorbij is en wij de kans krijgen hier levend uit te komen, laten we alles in de steek en nemen we de vlucht”. En werkelijk, het werd rustiger.”

Lichterlaaie

Toen de nonnen hun hoofden weer naar buiten mochten steken, stond rondom alles in lichterslaaie. De straten waren nog gevuld met rook- en stofwolken, en de Bata, die ertussen lag, was als door een wonder gered. De nonnen gingen de straat op om de Moeder-overste te zoeken. Zoals zij later vertelde, had zij bij de familie Smithuis – vlak tegenover het Antoniusgesticht – in de kelder gezeten. De familie zelf was onder het bombardement de stad uit gevlucht. Een poos zat zij er nog met een Duitse soldaat, en tenslotte bleef zij geheel alleen over.

“Zuster Theophila was op de pastorie, ook zij heeft de bommen van dichtbij gehad, want de Wetstraat werd op die middag een grote puinhoop. Van de priesters die in de kelder waren, meende ieder nog zijn laatste plicht te moeten doen en zodoende hadden allen in dat uur wel drie keer de generale absolutie gekregen. Twee andere zusters waren bij de familie Ribberink aan de Oldenzaalsestraat, waar vlak achter het huis ook een bom terecht kwam. Is het geen wonder, dat geen een van de zusters een letsel heeft gekregen?”

Op weg naar Deurningen

De Bata ging op slot. De nonnen verzamelden zicht bij heer Ribberink om vandaar zo gauw mogelijk naar Deurningen te vertrekken. “We gingen dus op stap, zwaar beladen: onder de ene arm een paar dekens en in de andere hand een “vluchtpak.” Nauwelijks hadden we een paar stappen gedaan, of er stond een boer voor ons om de nodige bagage op te halen. We moesten dus weer mee terug. In een paar minuten tijd was de wagen volgeladen met dekens, strozakken, kussens, pakken en lakens. ‘Maar nu vooruit, dat we weg komen’ klonk het angstig bevelend woord van Moeder Theonita.

Toen een eindje verder de tweede wagen arriveerde, moesten al weer twee zusters mee terug. Het lot viel op zuster Assistente en zuster Emmanuële. Opgewonden en haastig werd gewerkt om zo gauw mogelijk van dat gevaarlijke Bataplein, het oord der verschrikking weg te komen... We waren nog niet half klaar, toen een heer met de boodschap kwam, dat het weer alarm was. Bij het woord “Alarm” lieten we alles, zelfs boer en wagen in de steek en vluchtten de stad uit. Onderweg kwam een Duitse soldaat op ons af met de vraag: “Schwester warum laufen Sie doch so?” Bij het antwoord dat er al weer alarm was, draaide hij op de voet om en liep nog harder dan wij” schrijven de nonnen.

“Er gebeurde Goddank niets, maar waar was onze boer gebleven? Een man vertelde ons, dat hij buiten de stad

**JAAA!
DEZE IS LEUK!**

**GELINK OPTIEK, DE MOOISTE
BRILLEN VAN TWENTE!**

TEAM GELINK OPTIEK SPECIAALZAAK
WEMENSTRAAT 51-53 | 7551 EW HENGLO
(074) 291 74 77 | WWW.GELINKOPTIEK.NL

Gelink
optiek specialzaak

DE OUDE BARONES

KLEINSCHALIGE DAGOPVANG

VOOR SENIOREN MET GEHEUGENPROBLEMEN

Pruisische Veldweg 200,
7552 AE Hengelo
T 06 23119408
info@oudebarones.nl
www.oudebarones.nl

SINDS 1898
VAN HEEK
SCHILDERWERKEN

**Met Van Heek komt
't goed in de verf**

- schilderwerken
- wandafwerking
- beglazingen
- betonrenovatie

Van Heek Schilderwerken B.V.

Enschedesestraat 186 7552 CL Hengelo (O) • Tel.: 074 - 291 30 23 • Fax: 074 - 291 03 44
Internet: <http://www.vanheek.nl> • E-mail: schilderwerken@vanheek.nl

Een afscheid dat bij ú past

Bel bij een overlijden:

074 30 30 290

(24 uur per dag, 7 dagen in de week bereikbaar)

Wij verzorgen ook het afhandelen van uw uitvaart-
verzekering(en) ongeacht waar u verzekerd bent.

Hans Wachtmeester
Uitvaartverzorging

Deurningerstraat 32, 7557 HG Hengelo
info@hanswachtmeester.nl • hanswachtmeester.nl

wonen
slapen
textiel

www.brokinterieur.nl

wachtte en bereid was, om de rest nog op te halen. Die boerenmensen hadden nog niets meegemaakt en bleven ondanks alles rustig en kalm. Of de twee zusterkes blij waren, toen ze de Bata voorgoed op slot konden doen en vertrekken! Alles wat we zagen was even akelig en droevig. Overal puin en nog eens puin, langs de straten en onder de bomen ontmoette men telkens Duitse soldaten, gezakt en gepakt, die niet wisten waar ze blijven en schuilen konden. Uitgeput naar ziel en lichaam bereikten we dan eindelijk de Deurningerstraat en nu nog een vol uur lopen... Vol medelijden vroeg onze boer of we niet op de wagen wilden zitten. Al leek het ook gek, hoog en droog hebben wij er op gezeten, boven ons nog altijd het vliegen en zoemen der vliegtuigen, vóór ons de prachtige natuur, en langs de hele weg vele, vele vluchtelingen, die geen dak meer boven hun hoofd hadden en vol angst hun nachtverblijf buiten de stad zochten.

In groepjes kwamen de zusters in Deurningen aan en ontmoetten elkaar bij het goede, zieke moedertje Nijkrake. Daar zijn ze door de zusjes Nijkrake gul onthaald en dezen deden alle moeite, om de zusters op de plaats van bestemming te helpen....

Wanneer de nonnen later nog in de stad kwamen, wachtte hen een troosteloos landschap. De fabriekswijken

in puin, die vertrouwde huizen en zaken, die straten, waar eens zoveel vertier heerste, met name de Molenstraat, Nieuwstraat, Stationsstraat, Enschedesestraat, de Telgen, de Wetstraat, Steynstraat, Weemenstraat, Drienerstraat zagen er aller treurigst uit. Maar er was ook een verrassing. "Het St. Antoniusgesticht heeft geen enkele voltreffer gehad, wel het K.J.V.-huis erachter en de markt! De markthallen, onmiddellijk naast de tuin, zijn door veel bommen totaal vernield. Daardoor werd de achterkant wel beschadigd, maar dit is gemakkelijk te herstellen. Doch op ons klooster en de scholen is niet één bom terechtgekomen en geen vonkje vuur! Zouden hier niet ook de H. Agatha en de H. Donatus hun hulp verleend hebben, omdat we hen iedere avond trouw aanroepen?" schrijven de nonnen.

Enschedesestraat hoek Wolter ten Catestraat met links het huis van dokter Frank

Molenstraat met op de achtergrond de achterzijde van het Concertgebouw

Dankbaar voor de herdenking op 6 oktober

W. Zwienenberg

Na vijfenzeventig jaar is 6 oktober voor Diny Olde Olthof-Olde Kalter (1934) nog steeds een zware dag. Zeer dankbaar is zij voor de herdenking 6 oktober jongstleden bij en in de St. Lambertusbasiliek. Haar vader had in 1944 een pompstation met kantoortje en een taxibedrijf aan de Deldenerstraat, tegenover autobedrijf Bleeker, dicht bij Thiemsbrug. Haar broer Johan is omgekomen bij het bombardement op 6 oktober in onze binnenstad. Hij had tegen het eind van de ochtend de Godslamp in de Sint Lambertuskerk van olie voorzien, dat was zijn taak. Op weg naar zijn werk bij rijwielzaak Haan aan de Enschedesestraat werd hij bedolven onder het puin van winkels en huizen.

Eerst vond men zijn schoen, maar het duurde tergend lang voordat zijn lichaam gevonden werd.

Diny's dan toekomstige man, Jan Olde Olthof (1931), zoon van de slager op de hoek Weemenstraat-Steynstraat, kon na 6 oktober 1944 nog enkele tegeltjes redden uit het puin van de slagerij van zijn vader. De voorgevel van de slagerijwinkel was vernield. De klap was zo heftig, dat de ambachtelijke tegeltableaus met koeien van de muur achterin de winkel van de muur vielen. Een tableau bleek onbeschadigd. Jan is inmiddels overleden en voor Diny Olde Olthof-Olde Kalter zijn deze acht tegeltjes een zachte pleister op een diepe wond.

BOEKHANDEL **BROEKHUIS** www.boekhandelbroekhuis.nl

Geïnteresseerd in onze activiteiten?

Kijk op onze site
www.museumhengelo.nl

Markegrenzen in Hengelo (XI)

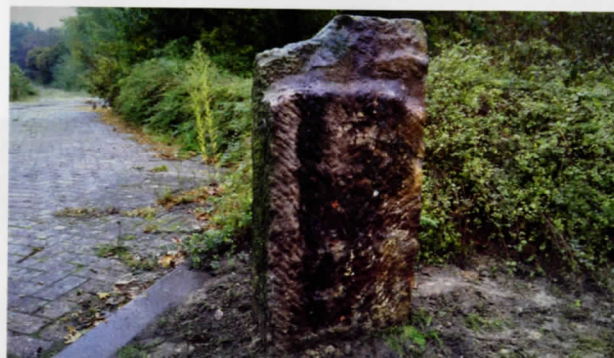
- grenspalen op de noordgrens van Klein Driene -

Gerhard Post

Op zaterdag 5 oktober 2019 werden op de noordgrens van Klein Driene twee Bentheimer zandstenen grenspalen geplaatst. Deze markeren de grens met de marke Hasselo, die tot 1992 nog in het landschap zichtbaar was.

De locaties

In Hengelo Toen & Nu van april 2019 kwam de onthulling van de steen aan de Schoppenweg aan de orde. Dit was naar aanleiding van een grensgeschil tussen Klein en Groot Driene. Over de grens van Kleine Driene en Hasselo zijn geen bijzonderheden bekend, maar de grens is bekend dankzij de kadastrale kaart uit 1832. Deze grens liep ongeveer over de stippellijn op het kaartje uit 1965. Linksboven is de Houtmaat te herkennen, en rechtsonder ligt de begraafplaats aan de Deurningerstraat. De twee sterren markeren twee locaties op de grens tussen Klein Driene en Hasselo, waar de palen geplaatst zijn. Deze liggen aan de Beitelstraat (links) en de Verlengde Polluxweg (rechts), beide vlak bij de A1. De kadastrale kaart geeft geen uitsluitel of deze punten ooit gemarkeerd zijn geweest, en op welke manier. Het rechterpunt is wel een duidelijk knikpunt in de grens, terwijl bij het linkerpunt een klein cirkeltje getekend is.

De plaatsing

Dankzij een schenking van Twence (zie ook Hengelo Toen & Nu, april 2016) hebben we de beschikking over een aantal zandstenen palen. Twee daarvan, van elk zo'n 250 kg, hebben we op 5 oktober geplaatst. Alleen dankzij materieel van podiumbouwbedrijf Gentle Rent konden we deze klus klaren. De palen werden met een vorkheftruck naar het betegelde gat gebracht, daar recht op gezet en in 50 liter snelbeton gezet. Ze staan daardoor nu stevig verankerd.

Dankzij deze palen wordt de fietstocht langs de grens van Klein Driene nog interessanter. Als u mee wilt op de volgende fietstocht in het voorjaar van 2020, dan kunt u een berichtje sturen naar hengelo@markegrenzen.nl. Hopelijk staat er dan een informatiebordje bij de palen.

Speculaas en borstplaat tijdens de avondkookles

De Mater Amabilis opleiding voor jong volwassen meisjes op de C. T. Storkschool

Wil Zwienenberg

1962, kookles tijdens de Mater Amabilis avondschool in de C. T. Storkschool. Met de vierde van rechts Rie Roelink, lerares koken en de vierde van links is mogelijk Ans Boomkamp. Misschien herkennen andere vrouwen zich op deze foto?

De Mater Amabilisschool is begin jaren '50 van de vorige eeuw opgericht in Deurne (Noord Brabant) en heeft zich verspreid over het hele land. Mater Amabilis is een Latijnse meisjesnaam en betekent lieflijk, beeldschoon. De van oorsprong rooms katholieke opleiding is opgericht voor jonge vrouwen van 17 tot 25 jaar die buitenshuis werken en zich willen voorbereiden op het huwelijk. Zij volgen drie jaar lang, vijf uur per week les in de avonduren, waarin vakken worden gegeven in typische huishoudschoolvakken.

Mater Amabilis avondopleiding in Hengelo

De C.T. Storkschool aan de Julianalaan bood eind jaren '50 gelegenheid aan jonge vrouwen om de Mater Ama-

bilis avondschool te volgen. De Huishoudschool stond onder leiding van mejuffrouw G. G. van der Veer. De leiding van de Mater Amabilisopleiding was in handen van mejuffrouw Marianne Hoefsmid. De leerlingen in Hengelo waren jong volwassenen, gemiddeld 18 jaar oud. Ze werkten in winkels of in één van de vele bedrijven. De verschillende klassen hadden een druk programma in veel verschillende vakken.

Les aan leeftijdgenoten

Rie (Sombekke-) Roelink (1936) had in 1956 haar onderwijsakte N19 gehaald voor lerares in het Nijverheidsonderwijs en kreeg direct een vaste aanstelling aan de huishoudschool 'De Mater Dei' in Oldenzaal. Tegelijk werd zij als twintigjarige aangesteld als kooklera-

res voor drie avonden per week aan de avondschool van Mater Amabilis in de C. T. Storkschool. De opleiding werd weinig schools gegeven, maar de kooklerares werd wel met 'juffrouw Roelink' aangesproken.

Een deskundig onderwijsteam

Naast kookles kregen de leerlingen les in kinderverzorging van juffrouw Nijkrake, verpleegster van het Wit Gele Kruis. Huisarts Ooms gaf gezondheidskunde en mevrouw Sanders deed de vakken Algemene Vorming (Maatschappijleer) en Naaien. Er waren nog veel meer leraren en deskundigen aan de opleiding verbonden, maar daarvan is mevrouw Sombekke de namen vergeten.

Ga je in 1962 trouwen, dan moet je met werk stoppen

Zij gaf les tot Pasen 1962 aan verschillende groepen in het 'winterprogramma', lopend van augustus tot Pasen. Omdat zij ging trouwen werd zij geacht te stoppen met les geven.

Leren koken op gas en elektriciteit

In haar werk overdag had Rie Roelink met veel jongere meisjes te maken en zij vond het als twintigjarige een uitdaging om met een oudere groep leerlingen te werken. Zij betrad altijd om 19.00 uur het goed geoutilleerde, 'spic en span' schone, goed verlichte kooklokaal aan de Julianalaan. Alle ingrediënten lagen keurig klaar voor de kookles 's avonds. Dat was het zorgvuldige werk van de kooklerares overdag, juffrouw Rosen.

De leerlingen leerden koken op gas en elektrisch. De menu's voor het hele seizoen waren op schrift gezet. Het waren basisrecepten die in moeilijkheid opliepen. De 'fijne keuken' werd niet geschuwd, maar de streekgerechten en zuurkool-schotels waren favoriet bij de leerlingen.

Wederopbouw

Het was de periode van wederopbouw en schaarste, dus voor elk menu was precies uitgerekend hoeveel eetlepels per ingrediënt er nodig was per leerling.

De kookles was van 19.30 tot 22.00 uur en het rook altijd heerlijk in het lokaal. De leerlingen waren goed gehumeurd en het gezamenlijk genieten van de zelfbereide maaltijd was heel belangrijk. "Het koken was fijn, het eten was leuker."

Nadat alles opgeruimd was, werd het 'etensgeld' betaald door leerlingen. En de leraren? Zij vonden hun loonzakje in een lade van een bureau van de directie. Die lade zat nooit op slot.

1961, links lerares koken Rie Roelink met een leerling van de avondschool Mater Amabilis.

De feesten in december

De recepten werden uiteraard afgestemd op het seizoen en de jaarfeesten. Haar receptenschrift uit die tijd is helaas verloren gegaan, maar Rie Sombekke kan zich de kooklessen nog goed herinneren.

In december werd er borstplaat, suikerwerk, pepernoten en speculaaspoppen gemaakt. De leerlingen leerden werken met kleur- en smaak-essence. Van vloeibare chocolade werden in grote en kleine vormpjes harten gemaakt. De pakjesavond werd gevierd in het Verenigingsgebouw van Stork. De leerlingen mochten zich laten begeleiden door hun vriend of echtgenoot. Met lekkers en surprises werd het een heerlijk avondje.

Rond het eind van het jaar stonden natuurlijk de Kerst en Oud- en Nieuwjaarsviering centraal. Dan zorgden vooral de geur van kaneel en de kerstboom in het Verenigingsgebouw voor een feestelijke sfeer.

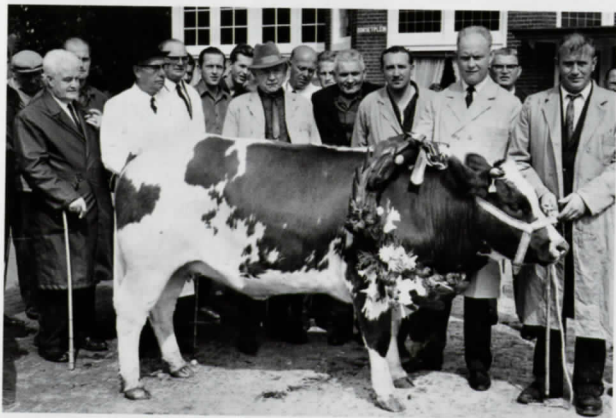
Hoelang de opleiding Mater Amabilis is doorgegaan op de C. T. Storkschool, weet mevrouw Sombekke niet. Zij hoopt op reacties van lezers.

Met dank aan mevrouw Sombekke- Roelink

Lezers reageren

Sjoerd van der Meulen

Naar aanleiding van de foto's in het oktobernummer van ons blad hebben we diverse reacties gekregen.

Ben Lohuis herkende op bladzijde 135, op de foto van de prijswinnende dikbil koe, rechts naast de man met hoed, in het midden, zijn vader Henri Lohuis.

We zijn ook wat verder gekomen met de foto van het gebouwtje aan de Dijksweg op pagina 159 in de rubriek Wie, wat, waar, wanneer.

De heer Leemreize belde dat het gebouwtje diende als noodwoning. Het werd bewoond door een chef-monteur die werkte bij garage Van den Berg (eerst Ford, later Toyota) aan de Beukweg.

Museumberichten

Agenda

Dinsdag 10 december 2019	14:30 uur:	Lezing 'De Overijsselse Pamfletoorlog in de 17e eeuw' door Jan Haverkate.
Vrijdag 13 december	13:00 uur:	Speurneuzen in Museum Hengelo. Toegang GRATIS.
Zaterdag 28 december	14:00 uur:	Inloop-rondleiding door Museum Hengelo onder leiding van Gerrit ter Welle.
Dinsdag 17 maart	19:30 uur:	Lezing 'Hengelo toen' door Marinus van Rooij
Donderdag 19 maart	19:30 uur:	Lezing 'Hengelo toen' door Marinus van Rooij
Donderdag 26 maart 2020	19:30 uur:	Lezing 'Windkorenmolen de Eschmolen' door Derk Rouwhorst

Wat er mis ging

In de kalender van 2020 zijn wij even in de fout gegaan in het stukje over de schilder Wim de Graaf. Wij schreven dat hij in 1943 was geboren. Dit moet 1913 zijn. Met dank aan de heer Krabbenbos, die ons op de fout attendeerde.

Café Linderman moet wijken voor uitbreidend Hengelo

Sjoerd van der Meulen

Het waren niet alleen boerderijen die het veld moesten ruimen voor de nieuwe wijken Klein en Groot Driene. Café Linderman aan de Zwavertsweg moest ook de deuren sluiten, waarmee een eind kwam aan een bedrijf waarvan de geschiedenis in het midden van de jaren '20 van de vorige eeuw begon.

"Omstreeks 1925 hebben mijn ouders twee huizen gekocht aan de Zwavertsweg," vertelt Tonny Nijhuis-Linderman, die daar in 1931 werd geboren.

"De exploitatie van het café was niet te vergelijken met het veelvuldig cafébezoek van tegenwoordig. In de bedrijven werd ook op zaterdagmorgen nog gewerkt. De vrij middag gebruikten de werknemers dan voor het bijhouden van de tuin of een stuk land voor de verbouw van groenten en aardappelen. Zondags werd het café wel druk bezocht door biljarters of kaartsters en de grote tuin zomers door wandelaars en fietsers," zegt mevrouw Nijhuis over de beginjaren van het café.

Oorlog

"De oorlog 1940 – 1945 verliep in het begin voor ons zonder al te grote schokkende gebeurtenissen," vertelt zij, "maar gaandeweg werd de toestand toch precair. In een naast ons huis vrijstaande schuur werden soms Joodse mensen voor korte tijd ondergebracht om dan naar een andere schuilplaats te worden gebracht. Toen werd de fabriek van Westerik, die naast ons huis stond, bezet door de Duitsers. In 1945, wanneer Duitsland capituleert worden er korte tijd geallieerde soldaten ingekwartierd. Dit alles zette de gang van zaken danig op zijn kop, vertelt Tonny Nijhuis.

Vanwege de oorlog kon zij zelf een half jaar niet naar de Mulo, bij de kloosterzusters op de Thiemsbrug. "Maar toen hebben wij in het café een gedeelte vrijgemaakt voor kinderen uit de Mariaparochie."

Logies

Naast het café had de familie Linderman ook accommodatie voor logies. "Als na de oorlog de bedrijven in onze omgeving weer gaan 'draaien' kwamen de handelsreizigers weer die bij ons overnachtten. Buiten de lijndiensten was er in Hengelo namelijk geen openbaar vervoer

en de luxe van een auto was nog ver weg. Ze moesten dus alles met de trein doen. Ze kwamen lopend van het station, vaak ook nog met een grote monsterkoffer. Dan overnachtten ze bij ons," vertelt mevrouw Nijhuis over de eerste naoorlogse jaren.

Met een onteigening in 1956 komt een einde aan het cafébedrijf. "Na een kort verblijf elders hebben mijn ouders aan de Leusveenweg een dubbel-pand gekocht. Als mijn vader overlijdt en mijn moeder naar een bejaardentehuis gaat hebben we de huizen verkocht aan garagebedrijf Noordergraaf aan de Oldenzaalsestraat."

marcel wilderink architect

interieur bouwmanagement
enschedesestraat 198
074 2429931

www.wilderink.nl

PROFESSIONEEL SCHILDERWERK MET OOG VOOR DETAIL

DE KONING SCHILDERS

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUD VOOR:

- Particulier
- Woningbouw
- Utiliteitsbouw
- Industrie

OOK HET
ADRES VOOR:

- beglazing
- vloer-, wand- en
raambekleding
- kleur- en
technisch advies

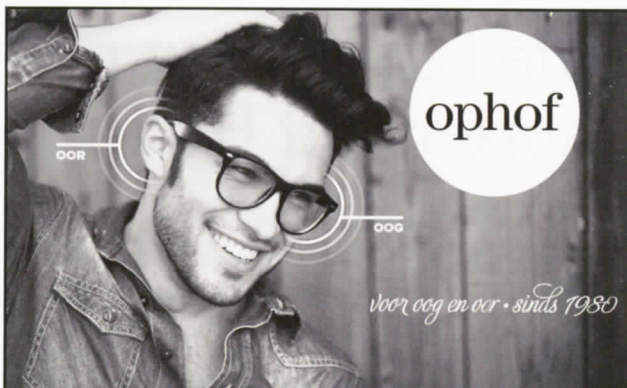
De Koning Schilders
1906 - 2006

Hassinkweg 9, Hengelo.
Telefoon: 074-2913692.
E-mail: koning@introweb.nl

**drukkerij
Roelofs**

Drukkerij Roelofs kleurt kwaliteit

Josink Esweg 23, Enschede T 053-430 63 60 E info@drukkerij-roelofs.nl
www.drukkerij-roelofs.nl

**HOUTHANDEL
SCHARENBOURG**

Ganzebosweg 335
7548 PT Boekelo
Tel. 074-3676253
Fax 074-3676611
Autotel. 06-53394623

E-mail: houthandel@scharenborg.com

www.scharenborg.com

twentie [design
en dtp]

Willemstraat 71a 074 - 29 10 244
7551 DL Hengelo info@twentie.nl [twentie.nl]

**Iedere dag een voordelige
maaltijd voor € 9,95**

Kijk op www.deappelhengelo.nl
voor het actuele 'Appeltje van de dag'

Nieuwstraat 1, 7551 CS Hengelo

Van Signaal tot Thales

deel 1: 1922 – 1935

Fokke Dirk Oppersma

Het bedrijf **Hollandse Signaal Apparaten** (kortweg **Signaal**), dat sinds 2000 **Thales** is gaan heten, heeft een bijzondere oorsprong. In feite komt het bedrijf voort uit een tweetal oorzaken. De ene oorzaak is een afnemende omzet van het moederbedrijf, de firma **N.V. Fabrik van Electrische Apparaten**. De directeur **Floris Hazemeijer** wilde daar iets aan doen.

De tweede oorzaak is van politieke en strategische aard. Duitsland was na de Eerste Wereldoorlog niet in staat om zijn hoogstaande technologie om te zetten in producten van onder meer militaire aard. Dat was het land verboden in het Verdrag van Versailles in 1918. Voor de Duitse industrie was het noodzakelijk om de ervaring en technologische ontwikkelingen in leven te houden door productie. Dit resulteerde in activiteiten om bedrijven, zoals machinefabrieken, over de grens en vooral in Nederland, dat ook nog neutraal was in de oorlog, in te zetten voor de productie van de Duitse industrie.

Beide oorzaken hebben er toe geleid dat **Floris Hazemeijer** een tweede fabriek stichtte waar vuurleidingsapparatuur gemaakt zou worden op basis van de vindingen en patenten van de firma **Siemens Halske**. In deze serieartikelen wordt de historie van het in 1922 opgerichte bedrijf beschreven. In de eerste twee artikelen tot en met de Tweede Wereldoorlog en in het derde en vierde artikel de periode na de oorlog.

De firma, genaamd **N.V. Hazemeijer's Fabrik van Signaal-Apparaten**, wordt opgericht door de firma van **Floris Hazemeijer** op 6 juni 1922 in samenwerking met de firma **Siemens Halske** te Berlijn en de **N.V. Internationale Patenthandel (IPATH)** te 's Gravenhage (door de firma **Siemens Halske** speciaal voor deze constructie opgericht). Van de 20 aandelen ter waarde van **Fl. 100.000,00** kwamen er zeven in bezit van **Floris Hazemeijer** en dertien in bezit van **IPATH**.

Een grote belanghebbende was de Koninklijke Nederlandse Marine. De vuurleiding apparatuur van de Duitser was gebleken beter te zijn dan de producten

Figuur 1. Vestiging Tuindorpstraat

van de Engelsen. Dit bleek onder meer in de Eerste Wereldoorlog tijdens een zeeslag in het Skagerrak tussen de Engelsen en de Duitsers. De Duitse apparatuur was nauwkeuriger en sneller ingeregeld dan de vuurleiding van de Engelsen.

De eerste order is dan ook afkomstig van de Koninklijke Marine. Het betreft de complete vuurleidinginstallatie voor de Hr. Ms. Java en Sumatra ter waarde van f. 2.160.000,-.

Later volgen ook opdrachten uit Zweden, Spanje, Joegoslavië, Griekenland, Turkije, Roemenië, Argentinië, Italië, Finland, Chili, Denemarken en uiteraard Duitsland. De eerste directeuren waren de heren Floris Haze-meijer en W.F.H. Jansma van der Ploeg. Een jaar later werden daar twee Duitse directeuren aan toegevoegd, de heer H.R. Kalk en L. Rallstab, die in feite de leiding van het prille bedrijf hebben.

1. De Vuurleiding apparatuur

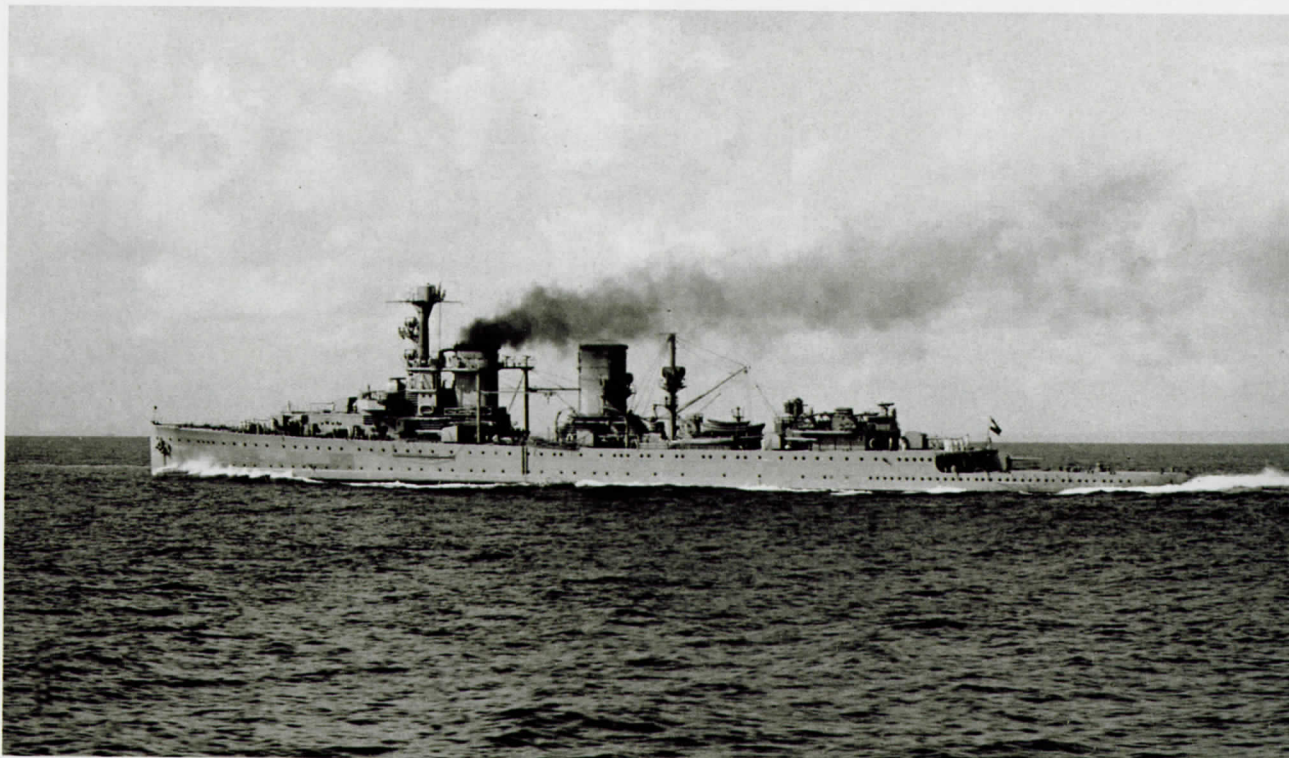
De eerste vuurleidinginstallaties die gemaakt werden voor Hr. Ms. Sumatra en Java hadden eigenlijk nog geen apparatuur om te rekenen. De vuurleidinginstallatie bestond uit een periscoop op een draaibare kop die in een gepantserde toren was opgesteld en ook wel "bakshoekgever" werd genoemd. Door middel van een handwiel kon de kop met de periscoop gedraaid worden en kon men zodoende een vijandelijk doel, in dit geval zeedoelen (van luchtafweer was toen nog geen sprake), volgen. De hoekgegevens werden door middel van

keuzeschakelaars in schakelkasten, die in het seinstation waren geplaatst, doorgegeven naar de kanonnen, zoeklichten en afstandmeters.

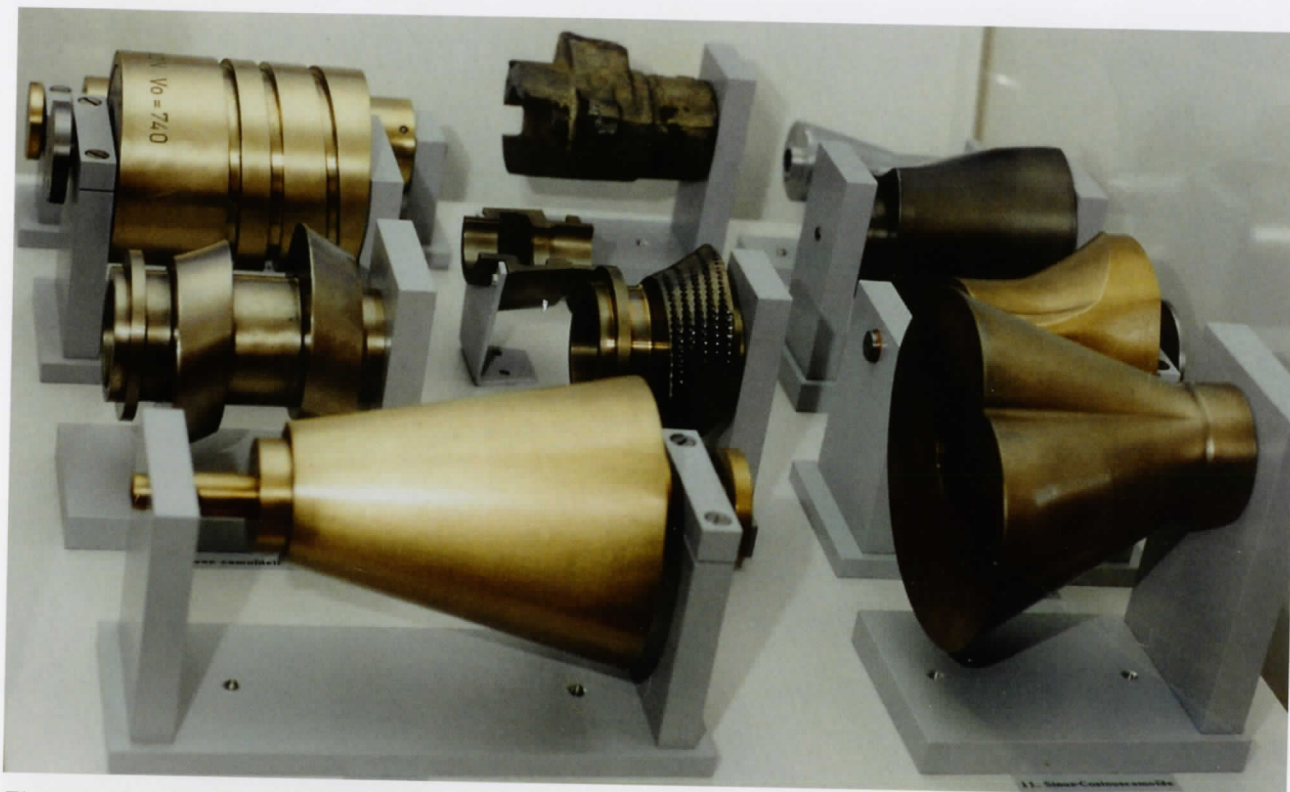
Alle apparatuur zoals gevers, ontvangers en schakelkasten waren in brons uitgevoerd. Hoewel de firma Dikkers in Hengelo, die het gietwerk voor al deze apparaten leverde, de wanddikte zo dun mogelijk had gehouden (meestal niet meer dan 3 mm dik), waren al deze toestellen zeer zwaar. Vooral het bedienen van de bakshoekgever was geen gemakkelijk werk.

Met het bakshandwiel moest niet alleen het bovengedeelte van de bakshoekgever worden gedraaid. Want aan deze kop waren zeer vele geefsystemen door middel van assen verbonden. Deze assen waren alle gevat in glijlagers, want kogellagers werden indertijd in deze apparatuur nog niet toegepast. Aangezien van de installatie een grote nauwkeurigheid werd vereist, waren alle lagers en tandwieloverbrengingen zo nauwkeurig mogelijk gemaakt, en met de kleinste speling gemonteerd. Het kwam dus voor dat in strenge winters de lagers in de bakshoekgevers vastliepen.

In de kop van deze bakshoekgevers waren ook elektrische systemen gemonteerd. De elektrische verbindingen tussen kop en het vaste gedeelte van de bakshoekgever werden tot stand gebracht door middel van soepele kabels, die zo'n 50 tot 70 aders bevatten.

Figuur 2. Hr.Ms. Javaomstreeks 1930. Foto: Archief voor Nationale Militaire Historie

Figuur 3. Camoïde. Foto: Museum Thales.

Deze kabelverbindingen hadden uiteraard het nadeel dat men de kop maar beperkt kon draaien, meestal enige graden meer dan een volle draaicirkel. Wilde men een nieuw doel volgen dan kon het voorkomen dat men de kop bijna 360 graden moest terugdraaien, wat natuurlijk veel tijdverlies gaf.

De enige rekenapparatuur in het seinstation bestond uit een opzethoogtegever, die de gemeten afstand "omrekenende" in een elevatiehoek en vervolgens doorgaf aan het kanon. De correcties van de horizontale en verticale hoeken voor het kanon ten gevolge van de ware wind en windrichting uit de schijnbare windsnelheid, windrichting, koers en vaart van het schip, konden nog niet berekend worden.

Ondanks de eenvoud van de apparatuur stelde de kwaliteit van het systeem toch eisen aan het productie proces en dus eisen aan de kwaliteit van de vakmensen. In de begin periode waren er voornamelijk Duitse werklieden in het bedrijf. Het aandeel Hollandse werklieden nam langzaam toe. Het kostte een bekwame Hollandse vakman ongeveer vier jaar om het kwaliteitsniveau van de Duitse collega te bereiken. In 1929 waren er ongeveer 80 Duitse werklieden en 98 Hollandse werklieden in dienst.

Gedurende de eerste jaren van de nieuwe fabriek deed een aantal vernieuwingen hun intrede. Het brons wordt

vervangen door licht metaal, het bezwaar van de kabelverbindingen was opgeheven met het toepassen van sleepringwalsen. Daardoor kon de kop van het toestel onbeperkt ronddraaien. Het vast lopen en het zwaar draaien van de bakshoekgever behoorde door toepassen van precisie kogellagers nagenoeg tot het verleden. De tot dan toegepaste glijlagers werden vervangen door kogellagers. Stabilisatie van de apparatuur, de richttoestellen met de kijkers, doet ook zijn intrede. De bewegingen van het slingerende schip wordt gecompenseerd. De kern van de stabilisatie is de tol, ook wel gyroscoop genoemd.

2. De Vooroorlogse Jaren

In het begin van de dertiger jaren begon de Koninklijke Marine zich meer intensief toe te leggen op de verbeteringen van de vuurleidingsapparatuur. Echter, er was geen ander bedrijf in Nederland daarin gespecialiseerd dan de "Duitsche Fabrik", de N.V. Hazemeijer's Signaal-Apparaten te Hengelo. Vanuit de regering en de Marine had men behoefte aan een soort van toezichthouder.

Na lang zoeken (er waren immers weinig Nederlandse deskundigen) en na herhaalde aandrang van het Bureau Marine-artillerie te Den Haag, werd op 1 oktober 1935 de uitmuntende artillerist Ltz 1e klasse J.J.A. Schagen van Leeuwen bereid gevonden om met betrek-

Figuur 4. Bedrijfspand aan de Bornsestraat

king tot onze nationale belangen ontslag te nemen uit de actieve zeedienst om de hoogst ondankbare taak op zich te nemen om “inofficieel” als assistent van de directie toe te treden tot de N.V. De enige concessie waartoe de toenmalige (Duitse) directie op dat moment bereid bleek.

Er verschijnen de eerste elektromechanische rekenaars. Op de kanonneerboten Hr. Ms. Soemba en Flores werden de eerste rekentafels geplaatst. De gegevens voor schijnbare windsnelheid en richting, eigen vaart en koers, richting en vaart van het doel moesten door middel van handwielen, gekoppeld aan wijzerplaten, worden ingesteld. Maar verder berekenden zogenaamde “curvenschijven” automatisch de correcties en gaven deze door aan het kanon voor zowel de richting als de afstand.

In 1932 werden voor het eerst de camoïde in de rekenapparatuur toegepast. Deze camoïde is een soort cilinder of kegel, maar de vorm kan enorm afwijken (zie figuur). De camoïde is draaibaar om zijn as, maar kan ook langs de as verschoven worden. Uit de twee ingevoerde waarden, de verdraaide hoek en de verschuiving langs de draai-as, kon door middel van een aftaster het oppervlak van de camoïde afgetast worden, resulterend in de uitkomst. In feite is de camoïde een mechanische opgeslagen tabel met meerdere kolommen of een voorloper van de EPROM (Erasable Programmable Read Only Memory). Omdat de ingevoerde waarden zeer groot waren (bijvoorbeeld een bakshoek van 360

graden en een afstand van 30.000 m) moest de camoïde zeer nauwkeurig bewerkt worden, in verband met de kleine toleranties waarmee de vuurleiding moest werken. Door veel ervaring en goed vakmanschap slaagde men erin de camoïde te fabriceren met een grootste afwijking van 0,03 mm.

De dertiger jaren waren nauwelijks begonnen, toen de orderstroom aanzienlijk verminderde en in 1932 en 1933 een dieptepunt bereikte. De gevolgen bleven niet uit. Veel personeelsleden, meer dan twee-derde van de totale bezetting, kregen ontslag. Maar, mede door de verschillende ontwikkelingen in de Europese politiek, trekt de markt al snel weer aan. In 1934 was het aantal personen in dienst van de firma weer iets gestegen.

In de jaren die volgden zocht de firma naar nieuwe vestigingen om aan de groei te kunnen voldoen, maar ook om de productie met het oog op de naderende dreiging uit het oosten te verplaatsen naar de vesting Holland achter de Hollandse Waterlinie. Er zijn verschillende locaties bekeken van bestaande fabriekspanden tot nieuwbouw. Maar uiteindelijk wegens te hoge kosten is de firma in Hengelo gebleven. En werd in Hengelo uitbreiding gevonden in een deel van de leegstaand panden van de voormalige Bontweverij aan de Bornsestraat. Het vloeroppervlak van de fabriek nam hierdoor toe tot 11.469 m², in dezelfde periode steeg het aantal werknemers naar 900.

Wordt vervolgd

De straat waarin wij wonen

Geschiedenis en verklaring van straatnamen in de gemeente Hengelo

Jos Schwertasek

De Telgen aan het begin van de twintigste eeuw

De Telgen

Er is niets meer over van de vroegere Telgen. Toch was dezelfde Telgen, hoe dorps en hoe gezellig ook, eens een van de belangrijkste pleinen van de stad. Werd er niet elke twee weken een wijd en zijd bekende vee-markt gehouden? Hengelo kende toen grote en kleine marktdagen. Als er veemarkt was, heette dat 'tis vedaag groot markt'. De andere week was vanzelfsprekend 'tis 'kleene markt'. Langs de gehele Enschedesestraat vanaf de Weemenstraat tot bijna aan de Beursstraat stonden de koeien en paarden. In de Telgen vond men ook de 'beeste' en gezellige marktkooplui, die allerlei zaken aan de man trachten te brengen. De aangeboden waar was hoofdzakelijk bestemd voor de boeren, die uit de buurtschappen Driene, Woolde en Oele, waren aangekomen.

Op die marktdagen was het anders zo stille binnenplein een wriemelende mierenhoop. Bedrijvigheid alom. Boeren in hun stijve zwarte kleding met petten op de kop. Boerinnen in wijde rokken en met knipmutsen en een hengselmand aan de arm. Zij waren de voornaamste bezoekers. In de eerste decennia van de twintigste eeuw kwamen de boeren nog van heinde en verre met zogenaamde kleed- en zeilwagens. Nu is dat alles allang historie geworden.

Ontstaan van De Telgen

In oude tijden werden op het plein dat toen een zanderige vlakte was 'telgen' gekweekt. Met telgen bedoelde men de jonge boompjes die daar verder werden opgekweekt. Op de kadastrale kaart van 1821 staan ze nog

ingetekend. Of het door particulieren, dan wel door de gemeente gebeurde, vermeldt de geschiedenis niet. Maar de spraakmakende gemeente gaf de naam Telgen aan dit terrein.

Het pleintje werd tot circa 1900 aan de kant van de Enschedestraat afgesloten door twee smederijen, aan de ene kant smid Roelofsen en aan de andere kant waar nu de parfumeriezaak van Bevelsborgis, de smederij van Ter Marsch. Begin 1900 werden de smederijen afgebroken en er kwam een ruimere toegang tot het Telgenplein, zodat tijdens de grote veemarkt de zeilwagens en het vee het plein op konden gaan. Komend vanaf de Enschedestraat heette de linkerzijde Telgenstraat tot aan de Molenstraat. De rechterzijde had als adres De Telgen.

De ontsluiting naar het plein was ook een mooie gelegenheid tot een opknappbeurt. Het plein werd bestraat en men plaatste paaltjes voor de veemarkt. Dit alle gebeurde rond 1896. Je kunt je voorstellen dat de aanwezigheid van al dit vee ook een geweldige hoeveelheid mest betekende. De bezitters van een moestuin, en dat waren er velen, waren maar wat blij met de achtergelaten kadootjes.

De jaren twintig

Het plein had in de jaren twintig nog een dorpse bebouwing, houten gevels en kleine huizen. Maar wel economische bedrijvigheid van allerlei kleine bedrijfjes en winkels.

De Telgen was de locatie voor de veemarkt. Op de achtergrond Hotel De Halve Maan, nu Hema. Ca. 1927

Je trof er slagers, kleermakers, een horlogemaker, klompenmaker, schilder, bakker, een smederij, een aannemer met zijn huis en werkplaats. Later zelfs een garagebedrijf en een café. In de loop der tijd was een deel daarvan wel verdwenen en waren enige panden gemoderniseerd, maar het karakter van het plein was tot aan het bombardement van 1944 niet veel veranderd.

Dorps karakter verdween

Hengelo groeide en het verkeer nam toe. Er kwamen steeds meer auto's. De verkeersstremming in de binnenstad tijdens de marktdagen zorgde voor veel

De levensmiddelenzaak van de Coöperatie die bij het grote bombardement van 6-7 oktober 1944 een voltreffer kreeg. Een deel van het personeel vond hierbij de dood. Foto ca. 1936

Het complex Coöp. Samenwerking, beter bekend als Cosa met diverse winkels en een terras op de eerste verdieping.

problemen en men zocht naar een andere locatie voor de veemarkten. Behalve het Telgenplein en de Enschedestraat was reeds het Willemsplein ingericht als groentemarkt. Op de Vismarkt, het plein achter het stadhuis, kwam de lappenmarkt. Blijkbaar was deze situatie niet bevredigend en de gemeente zag uit naar een andere oplossing. En die kwam.

Enige jaren voor de oorlog in de jaren dertig na het faillissement van de Twentsche Bontweverij aan de Oldenzaalsestraat (nu parkeergarage) besloot de gemeente de vrijgekomen fabriekshallen om te bouwen tot markthalen en op het voormalige fabrieksterrein de markt te houden. De Drienerbeek werd overkluisd en er werden voorzieningen voor het stallen van het vee aangebracht; Hengelo was een prachtig marktplein rijker.

Teleurstelling

De gevolgen van de economische crisis van 1929 werden nu voelbaar. Na de Twentsche Bontweverij moest in 1933 ook de Hengelosche Bontweverij liquidatie aanvragen. Honderden wevers werden werkloos en kwamen vrijwel zonder inkomen op straat te staan. Ook had men het gevoel dat men op het nieuwe markt-

terrein een beetje buiten de binnenstad rondliep. Uiteindelijk is de markt daar geen succes geworden. Al snel begon de oorlog en werden de hallen door de bezetter gevorderd. In oktober 1944 werden ze zwaar gebombardeerd. Na het opruimen van het puin werden er reeds in 1945 de noodwinkels gebouwd ter vervanging van de zakenpanden uit de binnenstad. Een snelle en effectieve reactie van het gemeentebestuur. In die tijd ontbrak het blijkbaar niet aan elan. De groentemarkt keerde terug naar de Langestraat en het Willemsplein. De lappenmarkt terug naar de Vismarkt. Deze situatie zou duren totdat het nieuwe Marktpllein in 1958 feestelijk werd geopend en een aantal jaren daarna het nieuwe stadhuis.

Bombardement Telgenplein

Exact 75 jaar geleden maakte het bombardement van 6 en 7 oktober 1944 in één klap een eind aan het gezellige Telgenplein met zijn winkels en werkplaatsen. Alleen het gebouw van Drukkerij Smit, waar sinds jaar en dag de Nieuwe Hengelosche Courant werd gedrukt, bleef overeind. Een solide gebouw tussen alle puin. Doch daar wist men later wel raad mee en werd het alsnog

'Een grand hotel van klein formaat'

't Lansink

Tuindorhotel & Restaurant

CT Storkstraat 18 7553 AR Hengelo (Ov)

Tel: 074 - 2910066

info@hotellansink.com - www.hotellansink.com

**een bril
van
ter braak**
goed gezien!

INDUSTRIESTRAAT 52 HENGELO TEL. 291 46 87
WINKELCENTRUM HASSELO TEL. 277 19 99

De bouwmarkt met service

Bergweg 9-13 Hengelo o.
Telefoon: (074) 291 89 07

Ook voor al uw klussen

HuBo Hackfort Noord | www.hubo.nl

studio beerens *de beeldmakers*

Fotografie
Multimedia
Internetproducties

www.studiobeerens.nl

SLEUTELS & INBRAAKPREVENTIE

UW HANG & SLUITWERK WAKENDIG GEMONTREED
ook hulp bij binnenbreuk.

Vriendelijk aanbevolen

Roy Wolterink

SLEUTELS - CILINDERS - HANG EN SLUITWERK

SLEUTEL - SYSTEMEN - MEERPUNT SLUITINGEN

KLUIZEN - CILINDERSLEUTELS - KLAVERSLEUTELS

AUTOSLEUTELS - KLUISSLEUTELS - FIETSSLEUTELS

Emmaweg 24 - 7551 BJ Hengelo - 074-2501620

Mob: 06-11445853 - Web: www.whavekes.nl - E-mail: info@whavekes.nl

VICTORINOX

THIJERT
bloemsierkunst

Deurningerstraat 106 - Hengelo.
Telefoon: 074 - 291 65 31 Fax: 074 - 243 12 90

- Boeketten • Kado-artikelen
- Interieurbepplantingen • Hydrocultuur

info@thijert.nl

www.thijert.nl

BEL VOOR EEN AFSpraak: 074- 291 46 21

Oldenzaalsestraat 235 - Hengelo (ov) - info@kapsalonbeerlage.nl - www.kapsalonbeerlage.nl

Kom langs bij uw Dierspecialist Henk & Peter

Hans Vonkstraat 17
7558 BN Hengelo

Maandag 11:00 - 18:00 uur
Di, wo & vr 08:30 - 18:00 uur
Donderdag 08:30 - 20:00 uur
Zaterdag 08:30 - 18:00 uur

Uitslagsweg 95-15
7556 LN Hengelo

Maandag 11:00 - 18:00 uur
Di, wo & do 08:30 - 18:00 uur
Vrijdag 08:30 - 20:00 uur
Zaterdag 08:30 - 17:30 uur

door de sloophamers ten gronde gericht. De winkel van de Coöperatie 'Samenwerking' kreeg een voltreffer en het aanwezige personeel dat het overleefde zat opgesloten en stierf een verschrikkelijke dood.

Bij de herbouw van de panden van de Coöperatie (Cosa) plaatste men een gedenksteen in de hal. Nadat de Cosa als coöperatieve winkel en restaurant opgeheven, werd het monument overgebracht naar het Historisch Museum aan de Beekstraat. Thans bevindt het zich aan de muur op de oude begraafplaats aan de Bornsestraat.

Wederopbouw

Nadat het puin was opgeruimd bleef van het gezellige plein een grote kale vlakte over. Tot aan de voormalige Molenstraat was alles verdwenen. Sommigen vonden het een zegening dat men het dorpse karakter van het plein achter zich kon laten en het kon vullen met moderne architectuur. De Coöperatie bouwde, naar een ontwerp van de rijksbouwmeester, een groot complex met een restaurant uitgerust met een terras op de eerste verdieping van waaraf je naar het nieuwe marktplein kon kijken.

In 1958 werd alles feestelijk geopend onder het motto Hengelo Herrezen. Het werd een groot feest met onder meer een taptoe. Alleen jammer dat de oude naam De Telgen was verdwenen en vervangen door het nietszeggende Marktpllein. De eerste decennia liep het allemaal voorspoedig. Twee keer in de week een drukbezochte weekmarkt en in september de kermis. De rest van de week was er plaats voor de geparkeerde auto's. Wanneer het gesteggel om het marktplein begonnen is, valt moeilijk te zeggen. Kwam het met verdwijnen van de auto's en de komst van de lichtlindes. Een groot gevaarte dat 's avonds wel mooi licht gaf, maar dan werd het plein niet bezocht. Langzamerhand werd het op de dagen dat er geen markt werd gehouden een doodse vlakte. Iedereen had er zijn menig over. Er kwamen grote bronzen beren om de zaak op te vrolijken. Waarom niet terug naar de oorspronkelijke functie van het plein, een ruimte voor telgen. Er is een werkgroep die zich daar mee bezig houdt. Een aftakking van de Berflo-beek stromend over het plein omzoomd met terrassen en je hebt iets bijzonders. Tenslotte ligt de oorsprong van Hengelo in een oude nederzetting aan de beken.

Drukkerij Smit in de jaren dertig. Het meest linkse raam beneden schreef geschiedenis. Hier lazen de Hengelose werknemers op 29 april 1943 dat de Nederlandse militairen naar Duitsland moesten. Het werd het begin van de April-Mei staking.

ZENGERINK

Makelaars & Hypotheekspecialisten

VERKOOPPLANNEN?

- Wij komen geheel vrijblijvend de waarde van uw woning taxeren
- Vertrouwd in uw wijk!
- Gratis deelname aan ons eerstvolgende OPEN HUIS
- Geen verkoop - Geen kosten
- Geen opstartkosten
- Wij maken graag met u een afspraak: 074 - 243 10 10

zengerink.nl

Zengerink. Zeker.